İclal Dinçer (2019) "Yeni Yönetim Paradigması İçinde Kent Çevre ve Planlama", Ölçü-Mühendislikte Mimarlıkta ve Planlamada, Şubat 2019, s.44-48,TMMOB İKK. http://olcuistanbul.org/index.php?sx=2019_subat_10.php
KRİZ KOŞULLARINDA YEREL YÖNETİMLER KENTLEŞME ve DEMOKRASİ SEMPOZYUMU, 03 Kasım 2018 / Kozyatağı Kültür Merkezi - Kadıköy / İstanbul /

YENI YÖNETIM PARADIGMASI İÇINDE KENT ÇEVRE VE PLANLAMA

1.Oturum: Kentleşme, Yerel Yönetim Politikaları ve Demokrasi

İclal Dinçer, Prof. Dr.
Yıldız Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü iclaldincer@gmail.com

Kriz Koşullarında Yerel Yönetimler Kentleşme ve Demokrasi Sempozyumunun siz değerli katılımcılarını saygılarımla selamlıyorum. Mimarlar Odasına davetlerinden dolayı teşekkürlerimi sunuyorum. Kentleşme, Yerel Yönetim Politikaları ve Demokrasi başlıklı 1. Oturumda sizlere "Yeni Yönetim Paradigması İçinde Kent Çevre ve Planlama" başlıklı bir sunuş yapmaya çalışacağım. Sunuşumun içeriğini şu şekilde çerçevelemeye çalıştım.

1. Yeni yönetim paradigması nasıl okunur:
   - toplum - mekan ilişkisi bağlamında Lefébvre bize ne diyor?
   - iktidar - söylem ilişkisi bağlamında ise Foucault vd.lerini hatırlatıp
2. Nasıl bir gelecek beklemeliyiz sorularını sormaya çalışacağım.

Lefébvre (1974), her toplum kendi mekânını üretir ve mekân, toplumun hem ürünüdür hem de toplumu sürekli dönüştüren bir mekanizmadır der. Dolayısıyla Türkiye'deki yeni yönetim paradigmasını okurken bu saptama hep aklımızda olmalı ve pratikler karşısında "neden" sorusunun cevabını ararken hatırlamalıyız. Foucault (2001) ise, iktidar, ayrıcalıklı bir grubun kendi çıkarlarını gerçekleştirmek zorunda olduğu bir şey değil, bir etkileşim aracıdır. Egemen söylem ile mücadele etmek imkansızdır, söylem, karşıt görüşleri de içine katarak, sisteme entegre ederek büyür derken, kentlerin günümüzdeki mekânsal temsillerini açıklayıcı ipuçları verir. Gramsci'nin (1986) hegemonya kavramı bir üst bakış açısı olarak bu okumaya dâhil edildiğinde ise, iktidar-hegemonya-mekanın üretimi ilişkilerini anlamada ve Türkiye pratiğini yorumlamada önemli bir araç elde etmiş oluruz.

Şimdi bu arka planın verdiği ipuçlarıyla kent, çevre ve planlama konularında Türkiye'yi nasıl bir gelecek bekliyor sorusunu sormaya çalışacağım. Bu soruyu sorarken temel belgem 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan "Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" (Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sayısı: 1) olacak (URL-1). Bu çalışmayı hazırlarken kararname içinde dört anahtar kelimenin taramasını yaptım ve çıkan sonuçları sizlere sunmaya çalışacağım. Bu anahtar kelimeler: öncelikle sunuşun başlığında yer alan kent, çevre ve planlama kavramları oldu, bu taramaya yerel yönetim ve belediye kelimeleri ilave edilerek tüm metin tarandığında Türkiye pratiğinde nasıl bir gelecek beklenmeli sorusunu sormaya hazır hale gelmiş oluyoruz.

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde yerel yönetim kelimesinin geçtiği en önemli yer Madde 31'de yer alan Yerel Yönetim Politikaları Kurulu olarak karşımıza çıkmaktadır. Dokuz farklı alanda düzenlenen politika kurullarından biri olan Yerel Yönetim Politikaları Kurulunun görevleri incelendiğinde yerel yönetimlerin yanısıra merkezi yönetimleri de ilgilendiren, toplumun yaşamına değen temel konular hakkında makro ölçekte politika ve strateji önerme görevinin/yetkisinin bu kurula verildiği görülüyor. Kurulun oluşturulması, çalışma biçimi vb. konuları bir başka tartışmanın konusu olarak bir tarafta tutalım. (f) maddesi dışında diğer maddelerin bu kurul tarafından nasıl gerçekleştirileceği hep birlikte görülecek. Ama (f) maddesinde yer alan "*Boğaziçi imar*

uygulama programları gereği kamu yatırımlarının planlanmasına ilişkin çalışmalar yapmak" tanımının ülke çapında yerel yönetim politikaları geliştirmek üzere kurulan bir kurul ile nasıl ilişkilendirildiği sorusunu soralım ve nedenini anlamaya çalışalım!

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin altıncı kısmı bakanlıkların görev ve sorumluluklarının tanımlandığı bölüm olarak düzenlenmiş durumdadır. 1980 yılından itibaren -ki ilk örneği 1982 tarihli Turizm Teşvik Yasasıdır, daha sonra özelleştirme kararname ve düzenlemeleri ve benzer düzenlemeler gelir - planlama yetkilerinin yerel yönetimlerden alınarak merkezi yönetimin farklı bakanlıklarına nasıl dağıtıldığını, mevcut planlama sisteminin nasıl yeniden düzenlendiğini biliyoruz. Bu Kararnameyle tüm bakanlıkların, birleştirilen bakanlıklar da dâhil olmak üzere, planlama konusunda üstlenmiş oldukları görev ve yetkiler birarada görülebilmektedir. Dolayısıyla 1980'de başlayan düzenlemenin dönüşerek, 2012'den itibaren yeniden tek merkezde denetim altına alınma ekseninde yapılan işlemler bu kararnamede birarada izlenebilmektedir.

İlk olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görev ve yetkilerinden başlanacak olursa Bakanlığa daha önce verilmiş olan *"…merkezi idarenin yetkisi içindeki kamu yatırımları, mülkiyeti kamuya ait arsa ve araziler… vd. üzerinde her tür ölçek ve türdeki planı resen yapmak…"* hükmüne yeni bir ifadenin eklendiği görülüyor: "…*Cumhurbaşkanınca yetkilendirilen alanlar…"* (6. Kısım, 3. Bölüm, Madde 97-1-ç). Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bu tanıma da temellenerek aldığı yetkiyle kentsel veya kırsal; belediye sınırları içinde veya dışında; her yerde her ölçek ve her türde plan yapabilecektir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının plan yapma yetkisini aldığı diğer konu ise şu şekilde tanımlanmış durumdadır; "*Bakanlıkça belirlenen finans ve ticaret merkezleri, fuar ve sergi alanları, eğlence merkezleri, şehirlerin ana giriş düzenlemeleri gibi şehirlerin marka değerini artırmaya ve şehrin gelişmesine katkı sağlayacak özel proje alanlarına dair her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı ve yapı projelerini yapmak, yaptırmak, onaylamak, kamulaştırma, ruhsat ve yapım islerinin gerçekleştirilmesini sağlamak, yapı kullanma izinlerini vermek ve bu alanlarda kat mülkiyeti kurulmasını temin etmek…*" (6. Kısım, 3. Bölüm, Madde 97-1-ğ). Dolayısıyla yerel yönetimler ve kent sakinleri her zaman ve her mekanda bu kararların uygulama sonuçlarıyla karşı karşıya kalabileceklerdir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığına kuruluş aşamasında verilen ve Kararnamede de *"…ilgililerince hazırlandığı veya hazırlatıldığı halde yetkili idarece üç ay içinde onaylanmayan etüt, harita, her tür ve ölçekteki çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını, parselasyon planlarını ve değişikliklerini ilgililerinin valilikten talep etmesi ve valiliğin Bakanlığa teklifte bulunması üzerine bedeli mukabilinde yapmak, yaptırmak ve onaylamak, başvuru tarihinden itibaren iki ay içinde yetkili idarece verilmemesi halinde bedeli mukabilinde resen yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatını vermek…"* (6. Kısım, 3. Bölüm, Madde 97-1-h) şeklinde tanımlanan yetki ise yerellik, yerel yönetim iradesi, planlamanın temel ilkeleri vb. kavramlarının artık sistem dışında bırakıldığına işaret etmektedir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının birimlerinden olan Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri arasında sayılan birçok madde içinde konumuz açısından en fazla dikkat çeken ise (6. Kısım, 3. Bölüm, Madde 102-1-g)de yer alan tanımdır. Bu tanım ile kamu, özel her türlü araziye yeniden fonksiyon kazandırılıp geliştirilmesi için *"…her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı, kamulaştırma, arazi ve arsa düzenlemesi yapmak, yaptırmak ve onaylamak…*" konusunda Kararname bir ön koşul getirmektedir: "…*Cumhurbaşkanınca belirlenen proje kapsamı içerisinde kalmak kaydıyla…*". Yanısıra, Bakanlığın Milli Emlak Genel Müdürlüğünün görevlerinden olan "…*Hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmazlar ve Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerleri geliştirmek,*

değerlendirmek, kişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazları satın almak, trampa etmek, kamulaştırma ve toplulaştırma yapmak…" işlemleri için de benzer bir koşul getirilmektedir. *"…Cumhurbaşkanınca uygulama usul ve esasları belirlenen projeler kapsamında…*" (6. Kısım, 3. Bölüm, Madde 101-1-m). Her iki müdürlüğün çalışma alan ve sınırları Kararname sonrası bu şekilde uygulanacaktır.

2011 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığının birimlerinden biri olarak kurulan Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün görevlerine bakıldığında ise iki önemli değişikliğin olduğu görülmektedir. Bilindiği üzere, 2011 yılında doğal sit alanları Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkisinden Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkisine devredildiğinde, bu düzenlemeye kültür ve koruma konusunun ilgilileri tarafından çok itiraz geldi. Kültürel ve doğal varlıkların birlikte korunmasını savunan kültürel peyzaj/kültürel ortam yaklaşımı dünyada hızla yaygınlaşırken, Türkiye'deki kurumsal yapıda bunun tersi düzenlemeler yapılması haklı itirazlar olarak kayda geçti. Bunun da ötesinde daha da hatalı bir uygulama gerçekleştirilerek dönemin Kültür ve Turizm Bakanı ile Çevre ve Şehircilik Bakanı arasında imzalanan protokol ile doğal sit alanlarıyla birlikte bulunan tarihi sit ve arkeolojik sit alanlarındaki yetki de Çevre ve Şehircilik Bakanlığına aktarıldı. Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile de Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlı olarak çalışan Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonları artık doğal sit alanlarıyla birlikte bulunan kentsel sit alanlarında da yetkili hale getirildiler (6. Kısım, 3. Bölüm, Madde 109-1-ç). Böylece bir kentsel sit alanı içinde, ona bitişik doğal sit alanı var ise ya da tersi durumlarda yetki artık Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonlarına geçmiş durumdadır. Bünyesinde kent planlama ve kültür varlığı koruma uzmanı bulunmayan Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonları kentsel sit alanları hakkında karar üreteceklerdir. Burada belirtilmesi gereken bir diğer husus da Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde kurulan bu komisyonların Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde çalışan kurulların bağlayıcı karar alabilme yetkisi ile donatılmamış olmalarıdır. Bu komisyonlar ancak tavsiye kararı alabilmekte, Bakanlık bu tavsiyeyi değerlendirerek karara dönüştürmektedir. Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün görevlerinin tanımlandığı bir diğer (6. Kısım, 3. Bölüm, Madde 109-2) Maddede *"Orman ve orman rejimine tabi olmayan yerlerde Tarım ve Orman Bakanlığınca tespit edilen veya ettirilen tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar ve benzeri diğer koruma alanları ile Bakanlıkça tespit edilen doğal sit alanları, tabiat varlıkları ve bunların koruma alanlarının tescil ve ilanı Bakanın onayı ile yapılır.*" denilmektedir. Bu hükmün devamında gelen düzenleme ise daha da ilginç bir karar getirmektedir: *"…Ancak Bakanlıkça yapı yasağı önerilen tabiat varlıkları ve doğal sit alanları dâhil orman rejimine tabi olmayan bütün koruma alanları Cumhurbaşkanınca tescil ve ilan edilir".* Bu hüküm ile doğal koruma alanlarındaki derecelendirmede parsele tümüyle yapı yasağı getiriliyor ise bu ancak ve ancak Cumhurbaşkanı tarafından tescil ve ilan edilebilecektir.

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde bakanlık teşkilatlanmalarının taramasına devam edildiğinde "plan" kelimesinin geçtiği bir diğer bakanlık Hazine ve Maliye Bakanlığı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bakanlığın görevlerinin tanımlandığı maddelerden biri olan (6. Kısım, 7. Bölüm, Madde 217-1-k) maddesinde şu hüküm yer alıyor: *"(Ek: RG-24/7/2018-30488 - CK-13/27 Md.) Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen temel hedef, ilke ve amaçlar çerçevesinde kalkınma planı, Cumhurbaşkanlığı Programı, orta vadeli program, orta vadeli mali plan, Cumhurbaşkanlığı yıllık programı ile sektörel plan ve programları, ilgili kamu idareleri ile Cumhurbaşkanlığı bünyesinde bulunan Politika Kurullarının görüşlerini de almak suretiyle Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile müştereken hazırlamak ve makro dengelerini oluşturmak"*. Dolayısıyla Devlet Planlama Teşkilatına tümüyle veda edilmektedir. Bu konudaki ilk deregülasyonun Özal döneminde gerçekleştirildiği DPT, 2000'li yılların ilk

yarısında ikinci bir düzenlemeyi Kalkınma Bakanlığı ve Kalkınma Ajanslarının kuruluşuyla yaşamıştı. Bugün ise makro ölçekli karar verme yetkisi artık Cumhurbaşkanlığı'na bırakılmış durumdadır. 1980 sonrasının devlet yapılanmasını esnekleştirme politikaları, 2010 sonrasında yerini yeniden merkezileşme ve otoriterleşmeye bırakarak devam etmektedir. Günümüzde ülke ölçeğindeki politika ve plan kararlarının verilmesi Cumhurbaşkanı'nın bizzat kendisi, Cumhurbaşkanlığı Politika Kurullarının görüşleri ve asıl Strateji ve Bütçe Başkanlığı'na devredilmiş durumdadır.

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi incelendiğinde yerel yönetimler ve yatırımlar üzerinde yetkileri ve gücü daha da artırılan bir diğer bakanlığın İçişleri Bakanlığı olduğu anlaşılmaktadır. Bakanlık bünyesinde yetkilendirilen Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Büyükşehir belediyelerinin yatırım bütçelerini İçişleri Bakanlığı yetkisine almaktadır. Dolayısıyla büyükşehir belediyeleri planlama yetkileri üzerinden Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlanırken, mali olarak da İçişleri Bakanlığı'na daha güçlü biçimde bağlanmaktadırlar. Bu konuyu açıklayan hüküm "*Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin olarak yapılması, izlenmesi ve koordinasyonu, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi, ilin tanıtımı, gerektiğinde merkezi idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi ve bunların denetlenmesini gerçekleştirmek üzere valiye bağlı olarak kamu tüzel kişiliğini haiz ve özel bütçeli Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı kurulmuştur*" (6. Kısım, 8. Bölüm, Madde 273-1) şeklindedir. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığının bir diğer yetkisi ise merkezi idarenin taşra teşkilatlarının tüm birimlerinin performans raporlarına uygunluk değerlendirmesi yapma görevidir. Bu raporların tümünün Cumhurbaşkanlığına gönderilmesi ise merkezileşmenin en çarpıcı örneklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır: "…*Yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı tarafından, merkezi idarenin adli ve askeri teşkilat dışında taşradaki tüm birimlerinin hizmet ve faaliyetlerinin etkinliği, verimliliği ve kurumların stratejik plan ve performans programlarına uygunluğu ile ilgili hazırlanacak rapor, valinin değerlendirmesiyle birlikte Cumhurbaşkanlığına ve bu kurumların bağlı veya ilgili olduğu bakanlığa gönderilir. Bu raporlar yıllık olarak hazırlanır ve takip eden yılın şubat ayı sonuna kadar yukarıdaki mercilere gönderilir…"* (6. Kısım, 8. Bölüm, Madde 273-7).

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde ilgi çeken bir başka durum da Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın koruma konusundaki yetki ve sorumluluklarının kısmen daralmış olduğu yönündedir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri tanımlanırken yer üstündeki somut kültür varlıklarına ve kentsel ölçekteki koruma anlayışına hiç referans verilmemesi bu daralma anlayışını yansıtmaktadır. Genel Müdürlüğün bu konudaki en ilgili görevi şu şekilde tanımlanmaktadır; *"…Yurdumuzdaki korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının arkeolojik araştırma ve kazılarla açığa çıkarılmasını, korunmasını, değerlendirilmesini ve tanıtılmasını sağlamak, tahribini ve kaçırılmasını önleyici tedbirleri almak…"* (6. Kısım, 9. Bölüm, Madde 281-1-a). Diğer taraftan 1982 yılında yürürlüğe giren 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile o yıldan beri turizm bölge, alan ve merkezlerinin tespiti, ilanı, planlaması konusunda Kültür ve Turizm Bakanlığı görev ve yetki sahibi olmuştur. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile önemli bir değişiklik getirilmekte; daha önce planları Bakan adına Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü tarafından onaylanan turizm teşvik alanlarının sınırları Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenirken, artık Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi yönünde hüküm getirilmektedir: *"…Tarihi, kültürel ve turistik potansiyellerin geliştirilerek sektörel kalkınma içinde kullanılması amacıyla, sınırları Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenmek üzere, kültür ve turizm*

koruma ve gelişim bölgeleri oluşturmak, bu sınırlar dâhilinde planlı gelişimi sağlamak için her ölçekte plan yapmak, yaptırmak, kültür ve turizm gelişim bölgelerine yatırımları yönlendirmek ve yatırım yapmak" (6. Kısım, 9. Bölüm, Madde 285-1-ç).

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde Yerel Yönetimler ve yatırımlar üzerinde yetkilendirilen bir diğer bakanlık ise Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'dır. Kalkınma Bakanlığının kaldırılmasıyla, DPT'nin görevi olan makro politikalar ve yatırım kararlarının alınması yetkisi Cumhurbaşkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı'na aktarılmaktadır. Bu kararlar ile doğrudan ilişkili olması gereken Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ise Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlanmakta, görev ve yetkileri yeniden tanımlanmaktadır (6. Kısım, 13. Bölüm, Madde 394-1). Planlama kurumunun bu yeniden düzenlenmesi sonucunda özellikle makro politikaların bu kadar parçalı hale getirilmesinin yaratacağı etkilerin neler olacağı zaman içinde görülecektir.

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın görev tanımının ilk maddesi şu şekilde düzenlenmiştir; *"…Ulaştırma, denizcilik, haberleşme ve posta iş ve hizmetleri ile Karadeniz ile Marmara denizini birleştiren ve gemilerin seyrüseferine imkân veren Kanal İstanbul ve benzeri suyolu projelerinin geliştirilmesi, kurulması, kurdurulması, işletilmesi ve işlettirilmesi hususlarında, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon içerisinde, milli politika, strateji ve hedeflerin belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak ve belirlenen hedefleri uygulamak…"* (6. Kısım, 16. Bölüm, Madde 474-1-a). Ülke bütününde hizmet üretecek olan Bakanlığın görev tanımının ilk maddesinin Kanal İstanbul ve benzeri suyolu projelerinin geliştirilmesi yönünde olmasının nedeninin açıklaması yoktur; planlama ve yönetim hiyerarşisi açısından da cevaplaması zor bir sorudur.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü görevlerine bakıldığında da benzer bir yapılanma gözlenmektedir. "*…Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idarelerinin teleferik, finiküler, monoray, metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemi kurma taleplerini değerlendirmek ve uygun olanlarını Cumhurbaşkanının iznine sunmak…*", "*…Cumhurbaşkanınca yapımının üstlenilmesine karar verilen teleferik, finiküler, monoray, metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve bunlarla ilgili tesislerin ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak plan, proje ve programlarını hazırlamak, hazırlatmak, incelemek, incelettirmek ve bunları yapmak veya yaptırmak…*", "*…Denizleri, gölleri, nehirleri birbirine bağlayarak suyolu işlevi görecek kanal ve benzeri altyapı projelerini yapım ve işletim modelleri de geliştirerek planlamak, bu altyapılarla ilgili proje ve şartnameleri hazırlamak, hazırlatmak, incelemek, incelettirmek ve onaylamak, yapmak veya yaptırmak, yapımı tamamlananları ilgili kuruluşlara devretmek ve işletme esaslarını belirlemek…*"(6. Kısım, 16. Bölüm, Madde 474-1-e,ğ,ı). Bu düzenlemede yer alan "*…Cumhurbaşkanının iznine sunmak…*", "*…Cumhurbaşkanınca yapımının üstlenilmesine karar verilen…*" tanımlamalar, daha önce Bakanlık düzeyinde onaylanan bu tür altyapı projelerinde yetkinin bir üst kademeye taşındığını göstermektedir. Bu durumun planlama ve yönetim ilkelerine uygun olmamasının yanısıra sistemin uzun vadede sürdürülebilir bir yönü de gözükmemektedir.

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Bakanlıklar kısmı altında yer alan son kuruluş; İdari Kurul Konsey ve Komisyonlar olarak düzenlenmiştir. Bu bölümde yer alan iki kurul konumuz açısından kritik önem taşımaktadır. Birincisi Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu, ikincisi ise 3213 sayılı Maden Kanununun 7nci maddesinde belirtilen kuruldur (6. Kısım, 18. Bölüm, Madde 521-1-b, ç). Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'na beklendiği üzere Cumhurbaşkanınca, Cumhurbaşkanlığından görevlendirilecek bir üye ilave olmaktadır. Fakat 3213 sayılı Maden Kanununun

7nci maddesinde belirtilen Kurul'un sadece üç kişi olarak düzenlenmesi, Kurul tarafından alınan kararın, kamu yararı kararı yerine geçmesi çok riskli konulardır. Maden Yasasının doğa tahribi açısından yarattıklarına her bölgede şahit olunurken, maden arama izinlerinin kolaylıkla alınıyor olmasının cevabının da bu düzenlemede yattığı aşikardır.

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin son kısmı Cumhurbaşkanlığı Ofisleri olarak düzenlenmiş durumdadır. "…*Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin bu kısmında; verilen görevleri yerine getirmek üzere Cumhurbaşkanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip, Dijital Dönüşüm Ofisi, Finans Ofisi, İnsan Kaynakları Ofisi ve Yatırım Ofisi kurulmuştur…*" (7. Kısım, Madde 525-1). Bu ofislerden konumuz ile ilgisi olan iki kritik ofis bulunmaktadır, bunlardan birincisi Finans Ofisidir. Bu ofisin görevleri sıralanırken ulusal ve uluslararası bankacılık ve finans sektörünü izlemek ve analizler yaparak raporlamak gibi finansın işleyişi ile ilgili maddelere yer verilmektedir. Fakat "…*İstanbul Finans Merkezi projesini yürütmek ve gelişmeleri takip etmek…*" gibi çarpıcı bir görev tanımı daha olduğu da gözlemleniyor (7. Kısım, Madde 525-2-ç). İstanbul Finans Merkezi Projesi ile ne kastedildiğini öğrenmek isteriz, planlamadaki kademeli ilişkilerden söz edebiliriz, ya da benzer sorular sorabiliriz, fakat yine planlama ve yönetim sistemlerinin kademeli olarak düzenlenmesi gerektiğini tekrar etmek zorunda kalırız. Ama bu ofisler içinde en çarpıcı ve etik olarak da sorgulamaya çok muhtaç olan görev Yatırım Ofisi için tanımlanandır; *"…Yatırımcıların karşılaşabilecekleri engel ve sorunları tespit ederek sorunların çözümü konusunda ilgili merciler nezdinde girişimde bulunmak...*" ne anlama gelmektedir, bu tanımlamanın şehircilik bilim alanıyla, planlama disipliniyle yanyana gelmesi çok can acıtıcıdır.

Bu kısa çalışmada 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan "Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" kent, çevre, planlama, yerel yönetim kelimeleri taranarak incelendi. Planlama alanının farklı tanımları üzerinden yeni taramalar ve irdelemeler yapılabilir, burada taranan kavramların tartışılması daha da derinleştirilebilir. Fakat biz şimdilik en başa dönelim ve Lefébvre'ün her toplum kendi mekânını üretir ve mekân, toplumun hem ürünüdür hem de toplumu sürekli dönüştüren bir mekanizmadır saptamasıyla ve Foucault'nun iktidar, ayrıcalıklı bir grubun kendi çıkarlarını gerçekleştirmek zorunda olduğu bir şey değil, bir etkileşim aracıdır. Egemen söylem ile mücadele etmek imkansızdır, söylem karşıt görüşleri de içine katarak, sisteme entegre ederek büyür yaklaşımıyla ve Gramsci'nin hegemonya kavramına atıfla bitirelim.

Kaynaklar

Foucault, Michel. 2001. Yapısalcılık ve Postyapısalcılık. Çev. Ümit Umaç ve Ali Utku. İstanbul: Birey Yayıncılık.

Gramsci, Antonio. 1986. Hapishane Defterleri: Tarih, Politika, Felsefe ve Kültür Sorunları Üzerine Seçme Metinler. Çev. Kenan Somer. İstanbul: Onur Yayınları.

Lefebvre, Henri. 1974. The Production of Space. Blackwell.

URL-1: http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf